

Övergripande styrdokument för nödvattenförsörjning vid dricksvattenrelaterade samhällsstörningar i Örebro län

Sammanfattning

Detta dokument är framtaget för att ge medarbetare i kommunerna i Örebro län anvisningar för prioriteringar av nödvatten vid dricksvattenrelaterade samhällsstörningar.

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte.....	4
1.3 Avgränsning.....	5
1.4 Lagstiftning	5
2. Ansvarsfördelning vid nödvattenförsörjning	6
2.1 Ansvar vid nödvattenförsörjning	6
3. Prioritering av nödvattenförsörjning vid akuta händelser	7
4. Definitioner	8
5. Referenser	9

1. Inledning

1.1 Bakgrund

En god vattenförsörjning är en viktig hörnsten i ett väl fungerande samhälle. Som samhällsfunktion karaktäriseras vattenförsörjningen av att den är storskalig och komplex. Samtidigt måste den vara robust nog för att fungera tjugofyra timmar om dygnet, dag efter dag, månad efter månad, år efter år. En, även vid nödlägen, fungerande vattenförsörjning är en grundläggande förutsättning för att kunna bedriva en kommuns alla verksamheter.

Nödvatten definieras som det akuta och högst tillfälliga dricksvatten som måste fram, som till exempel flaskvatten eller vattentankar, i samband med en samhällsstörning då det vanliga dricksvattnet inte går att använda. Trots att det är dricksvattenproducenten som är ytterst ansvarig för försörjningen enligt lagstiftningen, är det kommunens övergripande ansvar för att ha en planering för nödvattenförsörjning till alla kommunala verksamheter. Enligt det geografiska områdesansvaret har kommunen även en skyldighet att samordna informationen till innevånarna vid större kriser. Slutligen har kommunen även ett befolkningsansvar enligt socialtjänstlagen som innebär att kommunen ska tillhandahålla grundläggande mänskliga behov.

För att klara av att försörja samhällsviktig verksamhet och allmänheten med nödvatten vid ett avbrott krävs planering, en ändamålsenlig organisation och en tydlig ansvarsfördelning som involverar samtliga parter, samt att det finns tillgängliga resurser. Det krävs också att ansvariga politikerna så väl som tjänstemäns uppgifter är tydliga och väl formulerade. Ansvar och uppgifter måste också vara kända inom förvaltningar och bolag och av de personer eller funktioner som har roller, behov och specifika ansvar.

1.2 Syfte

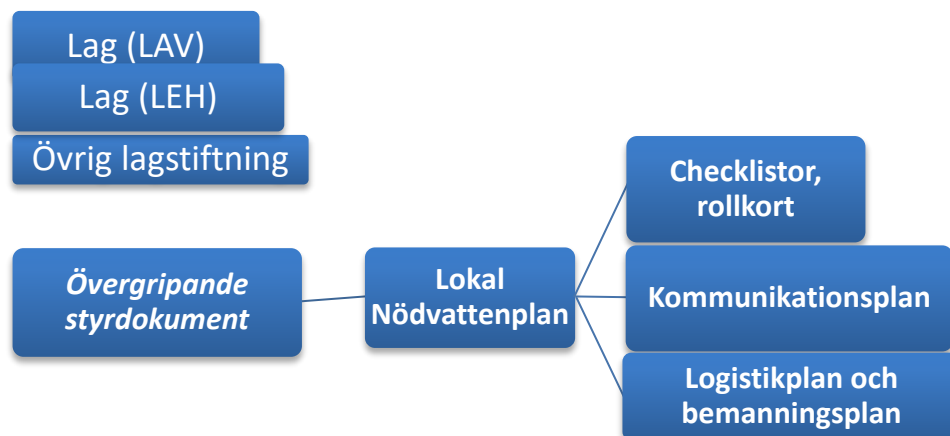
Detta styrdokument är framtagen för att ge kommunerna i Örebro Län och dess medarbetare anvisningar om prioriteringar gällande nödvatten vid dricksvattenrelaterade samhällsstörningar. Dokumentet benämns här som "Övergripande styrdokument". Syfte med detta är att dokumentets titel ska kunna anpassas i respektive organisationen så att det passar in i den organisationens nomenklatur för ett inriktande och som normativt styrdokument. Detta är viktigt då dokument kommer att beröra såväl flera kommuner som bolag/förbund och olika benämningar används för den typen av dokument.

Figur 1 visar på det övergripande styrdokumentets relation till lagstiftningar, lokala planer och riktlinjer. Flera olika lagstiftningar har påverkan på en kommuns nödvattenplanering som till exempel Lagen om kommuner och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser (LEH), Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet samt Lag om allmänna vattentjänster.

Dessa lagar reglerar i grunden det samlade kommunala ansvaret för dricksvattenförsörjning och skyldigheten att vid en kris verka för att en samordning sker inom kommunens geografiska yta.

Det övergripande styrdokumentets syfte är dels att skapa en gemensam tolkning av dessa regelverk inom länet, men även att tydliggöra vilka verksamheter inom kommunen som ska prioriteras vid en nödvattendistribution.

Utifrån dessa regleringar och ställningstagande ska sedan lokala nödvattenplaner tas fram i respektive kommun. Utifrån dessa planer tar kommunens förvaltningar tillsammans med VA-huvudmannen fram övriga planer och checklistor som krävs för att hantera en nödvattenhändelse.

Figur 1 Styrdokumentets relation till lagstiftningar, lokal nödvattenplan och underliggande dokument såsom checklistor, mallar samt agerande vid en nödvattensituation.

1.3 Avgränsning

Med nödvatten menas i detta dokument, i första hand, vatten som levereras i dunkar, flaskor eller mindre tankar. Reservvatten så som egen alternativ vattenförsörjning, tas inte upp i dokumentet.

Dokumentet avgränsas till största delen fredstida samhällsstörningar (extraordinär händelse).

1.4 Lagstiftning

Nödvattenförsörjning inom länet styrs av olika lagstiftningar och förordningar på både politisk- och tjänstemannanivå. Lagstiftningarna och förordningarna tydliggör ansvar, beredskap vid samhällsstörningar, säkerhet och krav på dricksvattenkvalitet i samband med distribution av vatten.

2. Ansvarsfördelning vid nödvattenförsörjning

Ansvar för dricksvattenförsörjning inom länet är fördelat mellan olika nämnder, förbund, förvaltningar och enheter inom respektive kommun.

Varje kommun har skyldigheter enligt lag om allmänna vattentjänster, LAV 2006:412, där det fastställs att ansvaret för att invånarna tillhandahålls dricksvatten. Även om dricksvattenförsörjningen i praktiken sköts av en lokal eller regional VA-aktör är det således fortfarande kommunen som bär ansvaret – också i kristid. Vattenförsörjning ska ordnas i ett större sammanhang om det behövs med hänsyn till människors hälsa eller miljön (LAV 6§). VA-verksamheten har en leveransskyldighet att ordna med vatten för hushållsanvändning. Däremot garanteras inte ett visst vattentryck eller viss vattenmängd per tidsenhet.

Den som tillhandahåller eller använder dricksvatten i offentlig verksamhet omfattas alltid av livsmedelsverkets föreskrift om dricksvatten, SLVFS 2001.30. Vattenleverantören har ansvar för att vattenkvalitet i anslutningspunkt är hälsosamt och rent. De har ett ansvar som leverantör av vatten att omedelbart informera konsumenterna och ge dem råd då användningen av vattnet är begränsat. Vattenleverantören ansvarar för att ha en krisberedskap och en nödvattenplan där prioriterade verksamheter är utpekade av kommunen centralt, men har inget ansvar att leverera vatten till specifika verksamheter enligt VA-lagstiftningen.

2.1 Ansvar vid nödvattenförsörjning

Ansvar vid nödvattenförsörjning:

1. Dricksvattenproducenten ansvarar för att initiera och starta upp nödvattenförsörjning.
2. Kommunen ansvarar i enlighet med det geografiska områdesansvaret (LEH) för en samordnad samverkan med dricksvattenproducenten om leverans av nödvatten. Vattnet kan levereras från behållare så som tankar, tankbil, flaskvatten etc. beroende på lokala förutsättningar.
3. Dricksvattenproducenten ansvarar för att nödvatten distribueras ut till prioriterade verksamheter enligt aktuell nödvattenplan. Dricksvattenproducentens ansvar är att nödvatten som distribueras ut till verksamheterna alltid ska hålla dricksvattenkvalitet.
4. Dricksvattenproducentens ansvar är att alltid ha en organisatorisk beredskap för störningar i vattendistributionen vid dricksvattenrelaterade samhällsstörningar.
5. Kommunen ansvarar i enlighet med det geografiska områdesansvaret (LEH) för att kommunicera aktuella behov och resurser enligt fattade beslut, planer och rutiner.

3. Prioritering av nödvattenförsörjning vid akuta händelser

Nationens övergripande krishantering utgår ifrån ett antal skyddsvärden för samhället.

- Människors liv och hälsa
- Samhällets funktionalitet
- Demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter
- Miljö och ekonomiska värden
- Nationell suveränitet

De nationella skyddsvärdena har i grunden ingen inbördes prioritering och ska därför ses som likvärdiga under fredstid. Vid höjd beredskap har dock skyddet av den nationella suveräniteten företräde.

De nationella skyddsvärden ska ligga till grund när beslut fattas om vilken prioritering som ska gälla vid fördelning av nödvatten i en bristsituation. Skyddsvärden ska därmed också ligga till grund när en länsövergripande prioritering görs utifrån att en bristsituation samtidigt råder i flera av länets kommuner.

Utifrån den dialog som förts inom länet ska skyddsvärdet människors liv och hälsa vara högst prioriterat vid en vattenbristsituation. Det innebär att verksamheter inom vård och hälsa, samt nödvatten till allmänheten ska prioriteras.

Därefter ska skyddsvärdet Samhällets funktionalitet beaktas. Det innebär att samhällsviktiga verksamheter samt verksamheter inom utbildning och omsorg, livsmedelsproduktion och övriga försörjningssystem om möjligt ska prioriteras vid en nödvattensituation.

Övriga nationella skyddsvärden bedöms inte ligga som grund för prioriteringar vid en regional nödvattensituation.

Prioriteringar av verksamhetsområden:

Prioriteringsgrupp 1

- vård och omsorg
- centralkök/tillagningskök/mottagningskök
- grundskolor och förskolor

Prioriteringsgrupp 2

- allmänheten

Prioriteringsgrupp 3 (*Om vattnet räcker*)

- övrig prioriterad verksamhet

4. Definitioner

Term	Definition
Dricksvatten	Definieras i LIVSFS 2001:30 som allt vatten som, antingen i sitt ursprungliga tillstånd eller efter beredning, är avsett för dryck, matlagning eller beredning av livsmedel, oberoende av dess ursprung och oavsett om det tillhandahålls genom en distributionsanläggning, från tankar, i flaskor eller i behållare.
Nödvatten	Vatten som distribueras till konsumenter på annat sätt än via ledningsnätet, exempelvis i tankar. Nödvatten ska hålla dricksvattenkvalitet.
Akut händelse	En händelse som gör att vattendistributionen tillfälligt (timmar-dygn) upphör eller att dricksvattnet blir förorenat (osäker dricksvattenkvalitet) och inte kan användas som normalt. Verksamheter i hela eller delar av fastigheten får lite eller inget dricksvatten, alternativt får vatten av otjänlig kvalitet och kan inte användas i verksamheten vare sig för konsumtion eller för hygienändamål.
Reservvatten	Distribution av reservvatten sker i det ordinarie ledningsnätet eller i ett provisoriskt ledningsnät. Reservvattenförsörjningen baseras på en alternativ vattentäkt eller ett alternativt vattenverk.

5. Referenser

Livsmedelsverkets föreskrifter om Dricksvatten, SLV FS 2001:30

Lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser och höjd beredskap, LEH 2006:544

Lag om allmänna vattentjänster, LAV 2006:412

Lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet

Livsmedelsverkets Guide för nödvattenförsörjning, utgåva 1. 2017. ISBN:978-91-7714-258-4